טז א מיי' פ"ג מהל' סוטה הל"ח ופ"ד הלכה ט:
יז ב מיי' שם פ"ג הל"ח ופ"ד הל"ד והל' יא סמג עשין נו:
יח ג מיי' פ"ג שם ופ"ד הל"ח:
יט ד מיי' פ"ג מהל' גירושין הל"ח [3] סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלא סעי' ג:
ה [מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' ח ג טוש"ע שם סעי' ח]:
כ ו ז מיי' פ"ז מהל' בית הבחירה הלט"ו ופ"ג מהל' בית המקדש הלכה ד סמג לאוין רפ ועשין קעד:
כא ח מיי' פ"ג מהל' סוטה הלט"ז:

תוספות שאנץ

למחוק לה מן התורה פרשת סוטה שבספר תורה לת"ק מחקי' לר' עקיבא לא מחקינן: אבל תורה דסתם כתיבא הכי נמי דמחקינן וא"ת מאי שנא מהא דאמרי' בגיטין ההוא גברא דעל לבי כנישתא ויהב ספר תורה לדביתהו אמר רב יוסף למאי ניחוש לה אי משום בריתות הא בעי' וכתב לה לשמה אלמא אמרי' דאע"ג דסתם כתיבא לא אמרי' [דהוי] לשמה ודוחק הוא לומר דרב יוסף פליג ארב פפא דהכא ואומר דשאני גט דאפי' כתב הסופר שם אשה ושם האיש לא מהני אם לא אמר ליה הבעל שיכתוב הגט אבל הכא גבי סוטה מגלת סוטה שכתבה בלא אמירת האשה כשרה ומשו"ה אמרינן דכיון דסתמא כתיבא ה"נ דמחקי. אבל ק' דהכא משמע דלהתלמד עדיף יותר ופי' בריש פ' כל הגט. אבל ק' מאי האי דקאמר בתר הכי דר' אחא לית ליה כתב לגרש את אשתו ונמלך כו'. והא לא דמי גט לסוטה כדפרי'. וי"ל דמ"מ פריך הכי דכיון דלית ליה לשמה א"כ לא לדרוש נמי גבי גט וכתב לה לשמה כי היכי דלא דריש ליה גבי סוטה: למימ' דמת אסור ליכנס למחנה לויה. בהר הבית דהא עזרת נשים ושער נקנור לא נתקדשו בקדושת העזרה והרי הן כשאר הבית. ל"ה: וא"ת מאי מקשי' מדרבנן מיהא אסור דהכי אמרי' התם חצר חדשה שחדשו בה דברים הרבה שאין טבול יום וטמא מת נכנס במחנה לויה וגם תנן במס' כלים מקודש ממנו החיל שאין גוים וטמאי מתים נכנסין לשם. וי"ל דיש חלוק בין היכא דאירע לו טומאה קודם שנכנס לשם אז אמרי' דאסור ליכנס במחנה לויה אבל היכא דאירע לו תוך המחנה אז מותר להיות שם דה"נ אמרי' במס' תמיד אירע קרי באחד מהם היה הולך במסיבה לבית הטבילה וכשחוזר בא לו אצל אחיו הכהנים: אלא אפי' מת עצמו וק' מאי אפי' אדרבה מת קיל טפי כדאמר (בעירובין ק"ד) טמא שרץ שנכנס לעזרה חייב והמכניס שרץ למקדש פטור משום דכתיב מזכר עד נקבה תשלחו מי שיש לו טהרה במקוה ומת נמי אין לו טהרה במקוה וי"ל דפלוגתא דתנאי היא התם. (א"ת יש במינו טהרה במקוה דשרץ כדאמר בפ' דר' עקיבא דיש במינו טהרה במקוה בעי גבי מפץ דהתם איצטריך קרא במפץ לומר דבעי במינו ה"נ כתיב מזכר לד' דבעי במינו). עמו במחיצתו ובמדבר נמי היו ג' מחנות לפנים מן הקלעים מחנה שכינה והלוים יחנו סביב למשכן העדות זה מחנה לויה ומשה לוי היה וקאמר עמי ל"ה: ואשכח קרא דאמר ותני פי' בהארכת זמן כלומר דקרא כתיב כשהב"ה מאריך זמן עד ג' פעמים הלכך הו"ל ג' שנים:

כתיב וכתב לה אע"ג דנכתבה לשום אשה אחרת דכשר לפוס דיחוי דרב נחמן בר יצחק א"כ האי דקאמר הכא התם וכתב לה אמר רחמנא אבל הכא לא כתיב אלא וכתב ולה כתיב גבי עשייה והא בפרק כל הגט (גיטין דף כד:) מפרש מ"ט פסלינן לכל הני גיטין אי כתיב ונתן ספר כריתות ה"א למעוטי האיך קמא שנכתב שלא לשום אשה כתב רחמנא וכתב ואי לא כתיב אלא וכתב ה"א למעוטי האי דלא איהו כתב לה אבל יש לו ב' נשים דאיהו קא כתב לה כשר כתב רחמנא וכתב לה דממעטינן היו לו שתי נשים וכו' אלמא דממעטי התם מוכתב גרידא היכא דנכתב לשם אשה אחרת וי"ל דשאני התם דלא הוה צריך למיכתב אלא ונתן לה ספר כריתות הילך הוי וכתב קרא יתירא למעוטי נכתב לשם אשה אחרת אבל הכא לאו יתירא הוא האי וכתב הילך לא ממעטינהו מיניה אלא היכא דלא אכתיב לשם אלות בעולם כדכתיב וכתב את האלות: **הא** מני ר"ע **היא** ובזכות סבר לה כרבנן. פירש ר"י דאשכחן הכי בספרי ובירושלמי בהדיא דסבר ר' עקיבא זכות תולה דגרס בירושלמי תני ר' טרפון אומר כל זכרונות שנאמרו בתורה לטובה חוץ מזו שהיא של פורענות אמר לו ר"ע אילו נאמר מזכרת עון ושתק הייתי אומר כדבריך הא אינו אומר מנחת זכרון אלא לטובה אבל אי לא הוי אמר ר"ע בהדיא דזכות תולה הוה מוקי לה כרבי דמתני' (לקמן ד' כב:) וסבר לה כרבי שמעון וגרסה דלא הוה מני לאוקמא כרבי דמדסיפא רבי ריש"א לאו רבי ועוד איכא למאן דאמר בפ"ק (לעיל דף ו.) דבמתנוניה פליגי רבי ורבנן: **לא** טמא מת אלא אפי' מת עצמו. קשיא לר' דהכא משמע דמכניס מת חמור מטמא מת הנכנס ובפרק בתרא דעירובין בסופו (דף קד:) אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל המכניס טמא שרץ במקדש חייב שרץ עצמו פטור שנאמר ועל נקבה תשלחו מי שיש לו טהרה במקוה ומת נמי אין לו טהרה במקוה וי"ל דהתם מיירי במכניס שרץ שלא נגע בו ושרץ לא מטמא במשא ולהכי נקט נמי שרץ ולא נבילה דאם נטמא המכניס תיפוק ליה משום גופו שהיה נכנס טמא שרץ במקדש והכא ה"פ ולא טמא מת בלבד אמרו לאחר שפירש מן הטומאה אלא אפי' מת עצמו דהויא טומאה בחיבורין במכניסו דחמירי טפי מטומאה שלא בחיבורין כדאיתא בפ' שני דמסכת ע"ז (דף מ:):

ביעתותא מרפיא. תימה לר"י והא בפרק בתרא דנדה (דף עא.) בגמרא ב"ש אומרים כל הנשים מתות נדות מ"ט דב"ש אגב ביעתותא [דמלאכא] דמותא חזיא וב"ה פליגי עליה וקא מקשה התם אלא הא דתניא ב"ש אומרים כל הנשים מתות נדות ולא מחמת אונסו אלא טעמא דב"ש וכו' אלמא דלא אמרי' ביעתותא מרפיא וי"ל ביעתותא דמלאך לא מרפיא דלא חזי אלא בשעת הוצאת הנפש: **יש** זכות תולה שנה אחת. ירושלמי יש זכות תולה שנה אחת מנבוכדנצר לקצת ירחין תרין עשר יש זכות תולה שתי שניס מאמנון ויהי לשנתים ימים (שמואל ב יג) יש זכות תולה שלש שניס מאחאז ויאשיהו שלש שניס אין מלחמה (מלכים א כב) אמר ר' יוסי כל אותן שלש שניס היה עסוק במצות וכל אותן שתי שניס היה עוסק בתורה: מנחת זכרון כלל מזכרת עון פרט כמדומה הכי פירוש אימא דממנחת זכרון ליכא למילף זכרון זכות אלא זכרון עון ואין בכלל אלא מה שבפרט אם אומר אתה כן לא נמצאת מדת הדין מקופחת מה אם מדת הפורענות מעוטה הרי מזכרת מידת הטובה מרובה על אחת כמה וכמה אלא מנחת זכרון יש לה זכות מזכרת עון אין לה זכות: מצוה

חוץ מפרשת סוטה בלבד רבי יעקב אומר משמו [א]חוץ מפרשת סוטה של מקדש מאי בינייהו א"ר ירמיה למחוק לה מן התורה איכא בינייהו והני תנאי כי הני תנאי דתניא [ב]אין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת רבי אחי בר יאשיה אומר מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת אמר רב פפא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר ת"ק התם אלא כיון דאינתיק לשום רחל לא הדרא מינתקא לשום לאה אבל תורה דסתמא כתיבה הכי נמי דמחקינן אמר רב נחמן בר יצחק דילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי אחי בר יאשיה התם אלא במגילה דאיכתוב לשום אלות בעולם אבל תורה דלהתלמד כתיבה הכי נמי [ג]דלא מחקינן ורבי אחי בר יאשיה לית ליה [ד]כתב לגרש את אשתו ונמלך מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול לגרש בו אמרי התם [1]וכתב לה אמר רחמנא [ה]בעינן כתיבה [ו]לשמה הכא נמי [2]ועשה לה מאי עשייה מחיקה: אינה מספקת לשתות עד שפניה [כו']: מני ר"ש היא [ז]דאמר מקריב את מנחתה ואח"כ משקה דכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא דכתיב [3]מנחת זכרון מזכרת עון אימא סיפא יש לה זכות היתה תולה לה אתאן לרבנן דאי ר"ש האמר [ח]אין זכות תולה במים המרים אמר רב חסדא הא מני ר"ע היא דאמר [ט]מקריב את מנחתה ואח"כ משקה ובזכות סבר לה כרבנן: והם אומרים הוציאוה וכו': מ"ט דדילמא מתה למימרא דמת אסור במחנה לויה [יא] [יב] והתניא [יג]טמא מת מותר ליכנס למחנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא [יד]אפילו מת עצמו שנאמר [4]ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו אמר אביי [טו]שמא תפרום נדה למימרא דבעיתותא מרפיא אין דכתיב [5]ותתחלחל המלכה מאד [יז] ואמר רב שפירסה נדה והא אנן [יח]תנן חרדה מסלקת דמים פחדא צמית ביעתותא מרפיא: יש לה זכות היתה וכו': מני מתני' לא אבא יוסי בן חנן ולא ר"א בן יצחק איש כפר דרום ולא רבי ישמעאל דתניא אם יש לה זכות תולה לה שלשה חדשים כדי הכרת העובר דברי אבא יוסי בן חנן ר"א בן יצחק איש כפר דרום אומר ט' חדשים שנאמר [6]ונקתה ונזרעה זרע ולהלן הוא אומר [7]זרע יעבדנו יסופר זרע [יט] הראוי לספר רבי ישמעאל אומר שנים עשר חדש ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר [כ] דכתיב [8]להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן

חוץ מפרשת סוטה. ופי' בס"ת: **משמו.** של ר"מ: **שבמקדש.** של כל סוטה וסוטה: **מאי בינייהו.** כלומר במאי קמיפלגי באיזה טעמא: **למחוק לה.** מפרשת סוטה שבספר תורה. לת"ק מחקינן לר' יעקב לא מחקינן: **כי הני תנאי.** דאיפלגו נמי בכתיבה לשמה: **דתניתין.** מכל נשים לשמה של זו: **אמר רב נחמן וכו'.** איהו נמי פריך דהני תנאי לאו כי הני תנאי ופריך לאידך גיסא ואית ליה נמי דרב פפא וה"ק איכא למיפרך להאי גיסא ואיכא למיפרך להאי גיסא: **כתב.** לה גט לגרש את אשתו ונמלך מלגרשה: **בן עירו.** ששמו כשמו והוא מאותה העיר: **שמי כשמך וכו'.** ובני עיר אחת אנחנו וגט זה ראוי לי תניהו לי ואגרש בו את אשתי: **פסול לזה לגרש בו.** דדרשינן לה לשמה דכתיב וכתב לה ספר כריתות. והכא נמי כתיב ועשה לה הכהן: **מני.** הא דקתני דכיון ששתתה נבדקת ר"ש היא דאמר מקריב מנחתה ואח"כ משקה דאי לא אקרבה בריש"א לא הוה מיבדקה עד שתקרב מנחתה דכתיב מזכרת עון: **הא אמר אין זכות תולה.** במתני' (לקמן ד' כב:): **ר"ע היא.** דאמר לעיל (ד' יט:) משקרב הקומץ אינה יכולה לחזור בה אלמא מקרבי לה קודם שתשתה: **במחנה לויה.** בהר הבית דהא עזרת נשים וגם שער נקנור לא נתקדשו בקדושת עזרה והרי הן כשאר הר הבית: **עמו במחיצתו.** ובמדבר נמי היו ג' מחנות לפנים מן הקלעים מחנה שכינה והלוים יחנו סביב למשכן העדות (במדבר ג) זה מחנה לויה והדגליס ג' פרסאות [ט] זה מחנה ישראל ומשה היה לוי וקאמר עמו: **שמא תפרום נדה.** אגב ביעתותא דמים המרים. והנדה והזב והזבה ובעל קרי אסוריס במחנה לויה כדלעיל בפסחים בפרק אלו דברים (ד' סז.): **פחדא למים.** דאגה שאינה באה פתאום אלא דואגת שמא יבואו אויבים להורגה לומת את המקור מלהוציא דם ואפי' בשעת הסתה. והיא דנדה אדאגה איתמר דקתני הגיע שעת הסתה ולא בדקה טמאה מפני שאורח בזמנו בא ר"מ אומר אם היתה במחנה והגיע שעת הסתה ולא בדקה טהורה אם בדקה אחרי כן ומצאתה טהורה ולא אמר אורח בזמנו בא שחרדה מסלקת את הדמים: **ביעתותא.** הבאה פתאום כגון זו שלא היתה חרידה עד עכשיו ופתאום היא מרגשת בצערה וכן באסתר שבאת לה שמועת מרדכי פתאום: **מרפיא.** הדמים. פותח את המקור: **מני מתני'.** דקתני יש זכות תולה ג' שניס: **רבי אבא יוסי בן חנן.** דדרשי ונקתה ע"י זכות כדי וזרעה זרע כשיעור שהעובר ניכר במעוברת: **הראוי לספר.** לחיות ולבא לידי סיפור שבחו של מקום: **ואע"פ שאין ראיה.** גמורה לדבר דזכות תולה י"ב חודש זכר לדבר. ולקמן מפרש אמאי אינה ראיה: **להן מלכא מלכי ישפר עליך וגו'.** דניאל אמר לנבוכדנצר כשפתר לו החלום שיהא נטרד מן האנשים ולהיות עם בהמה והיה להן מלכא אמנם המלך מלכי ישפר עליך עצתי תיטב בעיניך להאמין לעצתי: **וחטיך בצדקה פרוק.** חטאך ע"י צדקה פדה: **ועויתך במיחן.** ועונותיך בחנינת הענייה: הן

מסורת הש"ס

ט) גיטין כד. ערובין יג., **י)** [גיטין כ. וש"נ], **יא)** [לעיל יט.], **יב)** [לעיל ו. לקמן כב:], **יג)** [לעיל יט:], **יד)** תוספתא דכלים פ"ח ע"ש פסחים סז. מיל מה., **טו)** מגילה טו., **יז)** נדה לט. עפ"ז, **יח)** ע' סנהדרין קי:], **יט)** ב"מ ד., **כ)** [עירובין יח:], **כא)** [דף כח.], **כב)** [וע' תוספות מנחות לה: ד"ה אין], **כג)** כס"ש ובירושלמי איתא כל לאומן י"ב חודש:.

תורה אור השלם

1. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ:
דברים כד א
2. אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּעָבֵר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנָּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְיָ וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת:
במדבר ה ל
3. וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֶל הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵיפָה קֶמַח שְׂעֹרִים לֹא יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי מִנְחַת קְנָאֹת הוּא מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן:
במדבר ה טו
4. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּע הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִיתֶם אֶת עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם:
שמות יג יט
5. וַתְּבוֹאֲנָה נְעָרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיַּגִּידוּ לָהּ וַתִּתְחַלְחֵל הַמַּלְכָּה מְאֹד וְתִשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת מָרְדֳּכַי וּלְהָסִיר שַׂקּוֹ מֵעָלָיו וְלֹא קִבֵּל:
אסתר ד ד
6. וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע:
במדבר ה כח
7. זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ יְסֻפַּר לַאדֹנָי לַדּוֹר:
תהלים כב לא
8. לְהֵן מַלְכָּא מִלְּבִי יִשְׁפַּר עֲלָךְ וְחֲטָאָךְ בִּצְדָקָה פְּרָק וַעֲוֹנָתָךְ בְּמַחַן עֲנָיִן הֵן תְּהֲוֵא אֲרֵכָה לְשַׁלְוָתָךְ:
דניאל ד כד

גליון הש"ס

גמ' **והתניא טמא מת.** ע' זבחים ד' לב ע"א תד"ה ובטמאים: **תוס'** **ד"ה בעיתותא כו'** כל הנשים צ"ל האנשים:

מוסף רש"י

חוץ מפרשת סוטה. אפילו בספר תורה, דקסבר אם בא למחוק לה מן התורה מותר (ערובין יג.). **של מקדש.** מגילה של כל סוטה וסוטה (שם). **אין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת.** סוטה שנכתבה מגילתה ואמרה טמאה אני ופטורה, אין מגילתה כשרה לסוטה אחרת, אלמא כתיבה לשמה בעינן וה"נ נמי דאין מוחקין לה מן התורה (שם). **כתב לגרש את אשתו ונמלך.** וחזר בו מלגרש אותה (שם וגיטין כד.). **פסול לגרש בו.** אלמא וכתב לה משמע לשמה, הכי נמי כתיב ועשה לה משמע לשמה (ערובין יג.). **וכתב לה אמר רחמנא.** כתיב לה גבי כתיבה, הכא כתיב לה לגבי עשייה, עשייה היינו מחיקה (שם). **למחנה לויה.** כל הר הבית חוץ לחומת העזרה (פסחים סז.). **עמו.** ומשה לוי היה (שם). **ותתחלחל.** נתמקמקה חלב גופה (מגילה טו.). **פחדא צמית.** דאגת ילדה כי הכא מפני פחד כרכוס והגיע שעת הסתה ולא בדקה טהורה שהחרדה מסלקת הדמים, **ביעתותא מרפיא.** הבהלות פתאום שאדם רואה או שומע נבהל מרפיא (נדה עא.).